

E-Bülten

**MESLEK İLE İLGİ YETENEK
DEĞER İLİŞKİSİ**

MESLEK İLE İLGİ YETENEK DEĞER İLİŞKİSİ

Meslek seçimi bireylerin belli bir yaştan sonraki yaşamlarında onların başarılı ve mutlu olarak gelişmelerini ve böylece kendilerini gerçekleştirmelerini etkileyecek en önemli olaylardan biridir. Meslek seçimi; sınav puanlarına veya popülerliğe göre seçilmemesi gereken, yaşam boyu bireyin oluşturduğu benlik, kişilik örüntüleriyle şekillenen, yine bireyin ilgi, değer ve yeteneklerine göre son halini alan bir seçimdir.

Mesleki tercihler ilk çocukluk döneminde hayal kurma ile başlarken, ilk ergenlik döneminde ilgilerin ön plana çıkması ile devam eder. 17-18 yaşlarında ise artık gençlerden gerçekçi karar vermelerini ve seçimler yapmasını bekleriz.

Meslek seçiminde rol oynayan birçok faktör vardır. Bunların bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- İlgi ve yetenekler
- Değerler
- Kişisel özellikler
- Cinsiyet ve fiziksel özellikler
- Çalışma alışkanlıkları ve okul başarısı
- Ekonomik durum
- İş bulma olanakları
- Mesleğin toplumdaki yeri ve gelir durumu
- Akran etkisi
- Ailenin beklentileri
- Öğretmenlerin düşünceleri

Biz bu E-bültenimizde meslek ile ilgi, yetenek, değer ve kişisel özellikler ilişkisi üzerinde duracağız.

YETENEK:

Yetenek; doğuştan getirilen özelliklerin, eğitim ve çevre etkisi ile geliştirilmiş kısmını ifade eder. Mesela futbola yeteneği olan bir kişi; hiç futbol topu ile karşılaşmamış, hiç oynamamışsa bu yeteneğini farkına varamaz. Resim yeteneği olmayan bir kişi ne kadar çalışırsa çalışsın belirli bir noktanın üstüne çıkamaz. Aslında yetenek; bir bilgiyi ve beceriyi öğrenebilmek için doğuştan getirdiğimiz kapasitedir. Çocukların yeteneklerini keşfetmeleri için fırsatlar yaratılması, farklı alanları denemeleri önemlidir.

Müzik kulağının olması, kelimelerle kendini iyi ifade edebilmesi, güzel konuşması, insan ilişkilerinde iyi olması, el becerisi, organizasyon yapmada iyi olması, güzel dans edebilmesi gibi özellikleri yetenek olarak düşünebilirsiniz. Bir kimsenin bir alandaki yeteneğini yani öğrenme gücünü tanınmasının en kolay yolu o güne kadar o alanda yaptığı çalışmalarda elde ettiği başarıya bakmasıdır.

- ❖ Her çocuğun yetenek alanı farklıdır.
- ❖ Yetenek genel olarak kalıtsaldır.
- ❖ Çocuğun yeteneği olduğu alana ilgisi varsa ve çevresel koşulları bu ilgisini destekliyorsa, çocuğun becerisi gelişecektir.
- ❖ Desteklenmeyen yetenek alanları zamanla körelirler.

İLGİ:

İlgi, bireyin belirli bir alana ya da etkinliğe doğal bir merak ve istek duymasıdır. Birey, ilgisini çeken alanlarda daha istekli ve verimli çalışır. Meslek seçiminde ilgi duyulan alanlara yönelmek oldukça önemlidir. Sevdiğimiz işi yapıyor olmak hem mutluluk hem de başarıyı beraberinde getirir.

İlgileri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Edebiyat İlgisi
- Sanat İlgisi
- Müzik İlgisi
- Fen Bilimleri İlgisi
- Sosyal Bilimler İlgisi
- Ticaret İlgisi
- Mekanik İlgisi
- Sosyal Yardım İlgisi
- Hesaplama İlgisi
- Ziraat İlgisi
- Yabancı Dil İlgisi

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ:

Kişiliğimiz, doğuştan getirdiğimiz özelliklerimiz ve sosyal çevremiz sonucu şekillenir. Her bireyin kişiliği birbirinden farklıdır. Kişilik özelliklerinin kazanılmasında; aile, mizaç, alınan eğitim, arkadaş çevresi, yetenekler ve hobiler, yetiştirilme tarzı etkili olur.

Meslek seçimi, bireyin kişiliğinin yansımasıdır. Bireyin meslek seçiminde isabetli olması, kişilik özelliklerini çok iyi tanıyıp bu özellikleri gerektiren mesleklere yönelmesine bağlıdır.

Bazı kişilik özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- ❖ Açık Sözlü olmak
- ❖ Dışa Dönük olmak
- ❖ Dürüst olmak
- ❖ Dobra olmak
- ❖ Çalışkan olmak
- ❖ Duygusal olmak
- ❖ Fedakar olmak
- ❖ Mükemmeliyetçi olmak
- ❖ Tutumlu olmak
- ❖ Meraklı olmak
- ❖ Sabırlı olmak

DEĞERLER:

mesleği bizim için önemi kılan özellikler, meslekten beklentilerimiz mesleki değerlerdir.

Bazı değerleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- ❖ Mesleğin kazanç durumu
- ❖ Sosyal güvencesi
- ❖ Kazandırdığı toplumsal saygınlık
- ❖ Esnek çalışma saatleri
- ❖ Sosyal güvence
- ❖ Meslekte ilerleme
- ❖ Yalnız çalışma
- ❖ Üniforma giyme

Meslek değerlerimizle uyumlu bir mesleği seçmek, yaptığımız işten doyum sağlamak ve işin sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir.

Her mesleğe atfedilen değer bireyden bireye değişir. Bir mesleğin cazip yanı birisi için yüksek kazanç iken başkası için güvence, bir diğeri için meslekte ilerlemesine olanak tanınması veya başka biri için işin saygınlığı olabilir.

MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİ NASILDIR?

- **Fark Etme Dönemi (5–12 Yaş):** Okul öncesi dönem ile ilkokul dönemini kapsar. Çocuk mesleklerin varlığını fark ederken bu mesleklerin gerektirdiği ilgi ve yetenekler konusunda az da olsa farkındalıklar kazanmaya başlar.

- **Meslekleri Keşfetme ve Araştırma Dönemi (12-15 Yaş):** Bireyin ortaokul dönemini kapsar. Birey bu dönemde mesleklerin ortak yönlerini keşfeder ve mesleklerin gerektirdiği niteliklerin farklılıklarını anlar. Bu dönemde meslekleri keşfetme, inceleme ve araştırma çabası söz konusudur. Bu dönemde birey ilgi duyduğu meslekleri araştırmaya başlar, meslek seçiminde yeteneklerin rolünü kavrar. Fakat mesleklere olan bu ilgi daha popüler nedenlere dayalıdır.
- **Karar Verme Dönemi (15-18 Yaş):** Lise dönemini kapsar. Bu dönemde birey artık kendi özelliklerinin çoğunun farkına varmıştır. Buna göre kendisi ile meslekler arasında ilişki kurmaya başlamıştır.
- **İşe Yerleşme Dönemi (18- ...) :** Bireyin iş dünyasında yerini alarak çalışmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde birey kazandığı bilgi ve becerileri uygulama alanına koyar. Mesleği icra ederken bir yandan da mesleki gelişimini sürdürür.

AİLELER MESLEK SEÇİMİNDE ÇOCUKLARA NASIL DESTEK OLABİLİR?

- ☆ Çocuğun küçük yaştan itibaren ilgi duyduğu, zevk aldığı ve başarılı olduğu etkinlikleri saptayın ve bu alanlarda onu destekleyin. Bunun yanı sıra ilgi duymadığı, hoşlanmadığı ve başaramadığı alanları gözlemleyin.
- ☆ Çocuklarınızın geleceğe ilişkin planlarını dikkate alın. Yapamayacakları veya hiç ilgilenmedikleri konularda onları zorlamayın. Örneğin; matematik ve fen derslerinde başarılı olamayan bir çocuğun mühendis veya doktor olması konusunda zorlanmaması gerekir.

- ☆ Sahip olduğunuz mesleği ya da işyerini çocukların isteklerini, yeteneklerini göz ardı ederek onların sürdürmesini beklemeyin. Çocuğunuzun ideallerinin ve isteklerinin sizden farklı olabileceğini unutmayın. Size iyi gelen bir şey çocuğunuza iyi gelmeyebilir.
- ☆ Ebeveynler bazen çocuklarının iyiliği ve mutluluğu için kendi hayallerini çocuklarının gerçekleştirmesini isteyebilirler. Sık sık duyduğumuz “ben olamadım, çocuğum olsun” düşüncesi, yeterli potansiyeli olmayan bir çocuk için mutsuzluk kaynağı olabilir.
- ☆ Ebeveynler çocuklarını arkadaş çevreleri arasında, alan ve meslek tercihleri konusunda kıyaslamayın. Kıyaslanan çocuğun özgüveni zedelenebilir, yapsa çok başarılı olabileceği bir işten vazgeçebilir.
- ☆ Çocuğumuzun zayıf olduğu yönleri yerine güçlü olduğu yönlerini vurgulamaya çalışmalıyız. Zorlanan çocuk kendini kanıtlama çabası içine girecek ve yapabileceklerini göz ardı ederek kendisi için ulaşılması zor hedefler koyacaktır. Önemli olan çocuğun neler yapabileceğini belirleyip ondan o ölçüde başarı beklemektir.
- ☆ Meslekler hakkında kendi algılarındaki durumlara göre olumsuz tutumlar sergilemeyin, onların gözünden görmeyi deneyin.
- ☆ Çocuğun kendisini tanımasına yardım edin. Farklı etkinlikler yapması ve sosyal ortamlarda bulunmasını sağlayın. Böylece ilgilerini ve yeteneklerini fark etmesine olanak sağlamış olursunuz.
- ☆ Mesleklere ilişkin duygu ve düşünceleri hakkında konuşun.
- ☆ Gelecek hayalleri oluşturmasını sağlayın. "15-20 yıl sonra nerede olmak, ne iş yapmak istersin, hayatının nasıl olmasını istersin?" gibi sorularla sohbet edin.
- ☆ Meslekleri daha iyi tanıyabilmesi için belli iş yerlerini, atölye ve fabrikaları gezme olanağı sağlayın. İlgi duyduğu meslek sahiplerinden bilgi almasını, görüşmesini sağlayın.

- ☆ Seçmeyi düşündüğü mesleklerle ilgili araştırma yapması konusunda teşvik edin.
- ☆ Ailedeki çatışmalar veya ergenlik çağındaki gençle yapılan aşırı tartışmalar gencin başarısını ve sağlıklı bir alan/meslek seçimi yapmasını olumsuz yönde etkileyebilir. Özellikle aile içi ilişkilerin, iletişimin ve desteğin olumlu bir şekilde olmasını sağlayın.
- ☆ Aileler seçenekleri görmesinde çocuklarına yardımcı olmalı ancak kararı çocuklarına bırakmalıdır. Meslek seçimi konusunda destekleyebilir, yol gösterilebilir, fikrîni söyleyebilirsiniz ama son kararı siz değil, çocuğunuz versin.
- ☆ Mümkün olduğunca çok teşvik edici sözler kullanmaya çalışın. "Çaba gösterdikçe başarılı olduğunu görüyorum.", "Bu işi yapabileceğini biliyorum.", "Yaptıklarını takdir ediyorum.", "Eminim ki bu şekilde çalışmaya devam edersen başarılı olacaksın.". Teşvik edici sözler ile ulaşılabilecek nokta; çocuğumuzun kendi geleceğine sahip çıkması, çaba ve gelişmelerinin fark edilmesi ve olumlu yönlerinin vurgulanmasıdır.

